

Архитекта Бранислав Којић започео је своју каријеру у Београду почетком треће деценије двадесетог века. Београд је, као престоница новоосноване Краљевине СХС, у периоду између два рата добио потпуно нови значај који је довео до интензивног развоја грађевинске делатности.¹ Архитектуру тог периода обележила су снажна стилска колебања настала, у највећој мери, услед сукоба различитих генерација архитеката и утицаја како српског предратног градитељства, тако и европских токова, који су и сами били у знаку сталних лутања и тражења новог израза.² Стилским варијацијама, нескладу и одсуству кохерентности у архитектонском и урбанистичком смислу допринео је и утицај конзервативних наручилаца који су, најчешће без икаквог архитектонског разумевања, наметали градитељима свој укус и потребе.³ У таквој атмосфери протекао је развој београдске архитектуре у периоду између два светска рата, који се показао као пресудан за стварање данашњег лика српске престонице.

У међуратном раздобљу константна борба вођена је између три водећа стила – академизма, националног стила и модернизма. Академизам је био званични архитектонски смер подржан

Сл.1. Хотел „Пошта“ -данашњи изглед

како од стране државних институција, тако и од стране појединаца.⁴ Мање приметно, али присутно, било је и интересовање за националну струју, која је јачала доласком њених присталица на утицајна места у Министарству грађевина и на Техничком факултету.⁵ И једни и други водили су жестоку борбу против продора модернизма у српску средину, чији је конзервативизам изузетно дуго и крајње ефикасно спречавао искорак српске архитектуре према актуелним европским токовима. Ипак, напори младих, напредних снага нису били узалудни. Продор модерне био је незаустављив и некада заклетим академистима није преостало ништа друго него да се и сами укључе у њене редове. Једино су представници националног стила остали непоколебљиви и доследни у неприхватању нових идеја, са изузетком управо Бранислава Којића, представника посебног вида националног стила заснованог на елементима народног неимарства.⁶ Он је не само прихватио постулате модернизма, већ је постао један од њихових најжешћих бранитеља стојећи са још тројицом својих колега на челу ГАМП-а.

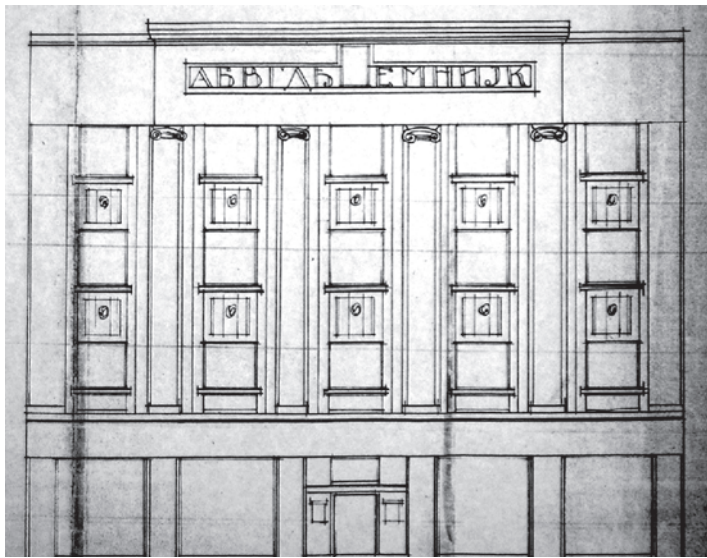
Стилска превирања која су обележила београдску архитектуру међуратног периода присутна су и у раду архитекте Бранислава Којића. Истражујући нове естетске вредности проналазио је инспирацију како у народном градитељству и академизму, тако и у модернистичким принципима архитектонског обликовања. Иако његов богати пројектантски опус обухвата грађевине најразличитије намене, судећи по досадашњим истраживањима ово је први и једини пут да је своје пројектантско умеће применио у домену хотелске архитектуре.⁷

Хотел „Пошта“ подигнут је на имању хотелијера Ђуре Нинковића у Штросмајеровој улици 3 (данас Савска улица). Господин Нинковић купио је имање са приземном кућом и кафаном од Наталије Смиљанић, удовице доктора М. Смиљанића, 1927. године. Схвативши потенцијал локације хотелијер Нинковић уклонио је са имања постојеће грађевине и у периоду од маја 1930. до децембра 1931. године изградио хотелски објекат.⁸

Зграда хотела „Пошта“, условљена обликом парцеле на којој је подигнута, добила је неправилан, скоро правоугаони облик. Ова троспратна грађевина са мансардом добила је само једну фасаду, иако је првобитно стајала слободно и могла се сагледати са свих страна. Овакав третман фасаде једна је од особености Којићевог архитектонског израза. Он је, наиме, приликом изградње академски конципираних објеката (осим павиљона „Цвијета Зузорић“), у складу са уобичајеним академским методама обликовања, обрађивао само уличну фасаду.⁹

Хотел је имао један улаз, смештен у централној оси фасаде, док су бочно били улази у локале и кафану. Кафана и локали били су потпуно одвојени од хотелског простора. Улаз је водио право у хотелски хол, прилично скромних димензија, на који се надовезује широко хотелско степениште.

ХОТЕЛ “ПОШТА”

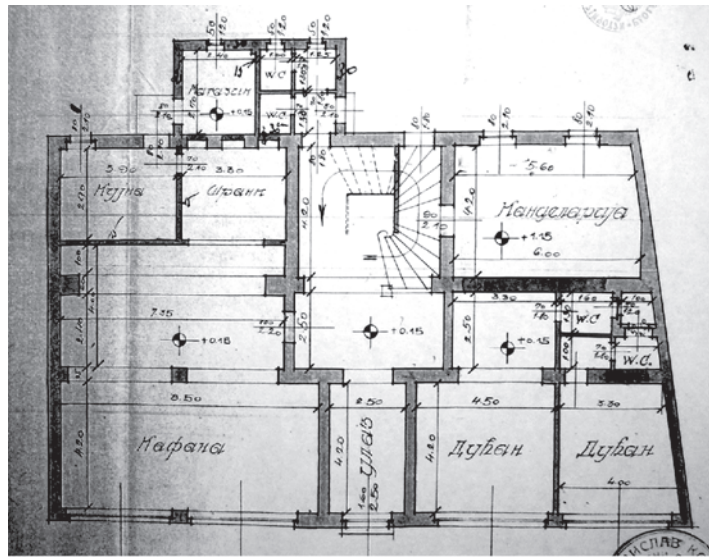

Сл.2. Хотел “Пошта”-пројекат фасаде

Портирница је, вероватно услед недостатка простора, постављена испод самог степеништа. Из неког разлога пројектом хотела „Пошта“ није предвиђен подрум, тако да су поред канцеларије управе хотела у дворишном делу приземља, уз степениште, смештене и помоћне просторије (магацин, кухиња). Пошто перионица није била предвиђена пројектом, а о неопходности њеног постојања у једном хотелском објекту није потребно посебно говорити, 1932. године Тури Нинковићу одобрено је подизање помоћне зграде чије ће просторије бити коришћене искључиво у економске сврхе.¹⁰

Сви хотелски спратови решени су истоветно. Улични и дворишни тракт зграде дели уски, дугачки ходник из ког се улази у хотелске собе. Пет већих соба окренуто је ка улици, а собе у дворишном тракту распоређене су око степеништа и знатно су мање. Током изградње хотела „Пошта“ дозидана је и мансарда у коју су смештене помоћне просторије све окренуте према улици, а које су првобитним пројектом биле предвиђене на спратовима хотела. Према дворишту у нивоу мансарде конструисана је пространа тераса.

Уз постојећу зграду 1934. године архитекта

Сл. 3. Хотел “Пошта”-основа приземља

Иван Грбац дозидео је ниску (висине 3.10 m), приземну грађевину са једносливним кровом, у коју су смештене гостионица и остава. Уједно су у приземљу самог хотела извршене мање измене. Проширен је простор кафане, што је створило потребу да се уз дворишни тракт дозида кухиња. Интересантно је да иако господин Нинковић никада није добио одговарајућу дозволу од Грађевинског одбора за начињене доградње и преправке, које су представљале право ругло и озбиљно нарушавале визуелни доживљај Вилсоновог трга (данас Савски трг), овај поступак никада није санкционисан. Поменуто приземна грађевина и данас пркосно стоји приљубљена уз леву фасаду хотела „Пошта“.¹¹

Својим пројектом за хотел „Пошта“ архитекта Којић остао је веран утилитарном квалитету својих објеката.¹² Веома је успешно одговорио на постављени задатак усклађивања жеља инвеститора и основних постулата функционалности, али није показао нарочиту заинтересованост да се позабави естетским проблемима у циљу стварања визуелне атрактивности и допадљивости као основних императива на објектима овакве намене. Замисао Бранислава Којића била је стандардна

академизована фасада са снажном вертикалном поделом у виду пиластера са јонским капителима који би се пружали дуж читаве спратне фасаде, оживљавали је уједначеним ритмом и одвајали вертикалне редове прозорских отвора.¹³ Архитекта Којић никада није показивао склоност према украсу и детаљу, сматрајући да је „права архитектура она која са малим средствима постигне велике резултате, а играње формама и претерана употреба скупочених материјала јесте друштвено неоправдана архитектура нижег реда“.¹⁴ Стога не изненађује што се као једини украс на пројекту за фасаду хотела „Пошта“ појављују парпетне плоче са једноставном кружном декорацијом у средини које испуњавају простор између прозорских отвора¹⁵.

Међутим, Којићево решење фасаде није реализовано. Током изградње инжењер Жарко Пејовић, који је вршио надзор над извођењем радова, извршио је измену прочеља хотела „Пошта“ у духу модернизма. Иако извођењем првобитног Којићевог пројекта не би био постигнут пун естетски ефекат, његовом је изменом фасада хотела добила крајње монотон и непривлачан визуелни карактер. Могуће објашњење одлуке, пре свега сопственика хотела, да се изврше овако обимне измене првобитног пројекта јесте недостатак новчаних средстава.¹⁶ Фасада приземља решена је строго симетрично. У централној оси смештен је улаз у хотел, који је, са обе стране, фланкиран са по два широка, квадратна прозорска отвора једнаких димензија. Једним снажно профилисаним, стилизованим кордонским венцем, на ком је натпис са називом хотела, приземље је одвојено од перфорисаног спратног прочеља. Хоризонтални низови трокрилних прозора добили су рамове у виду једноставних профилисаних гредица.

Прозорски отвори су на прва три спрата једнаких димензија, док су у нивоу мансарде знатно мањи, али сви су међусобно одвојени парпетним плочама са снажно увученим фугама. Фасада је завршена благо профилисаним кордонским венцем, а кров је, у складу са модерничким архитектонским принципима, раван.

Специфичност хотелске архитектуре огледа се у неопходности стварања објекта који ће се својом визуелном појавом издвојити од околних објеката, задржати пажњу пролазника и пробудити код потенцијалних гостију осећај пријатности и жељу да у том објекту бораве. Имајући то у виду слободна сам да закључим да ни првобитно, а ни реализовано решење фасаде ове зграде не одговара њеној функцији. Непостојање главног мотива и монотоност ређање истоветних архитектонских елемената карактеристика су Којићевог нереализованог пројекта, а исто се понавља и у идејном решењу инжењера Пејовића. Чини се да је неизражајности и једноличности фасаде хотела „Пошта“ у највећој мери допринела употреба хладног сивог камена и недостатак бојених контраста у оквиру спратне фасаде. Овако конципиран хотел „Пошта“, у амбијенталном склопу Вилсоновог трга којим је доминирала романтичарско-експресионистички конципирана Корунвићева Пошта 2 подигнута 1929. године, одударало је од окружења и деловао крајње неприметно.¹⁷ Током времена изглед станичног трга значајно је промењен изменама постојећих и подизањем нових једнообразних, модернички решених објеката¹⁸. Захваљујући овим променама хотел „Пошта“ данас делује прилично ненаметљиво у амбијенту Савског трга и просто се у њега складно утапа.

ХОТЕЛ “ПОШТА”

НАПОМЕНЕ:

- 1] С. Тошева, *Бранислав Којић*, Београд 1998, 9
- 2] С. Тошева, нав. дело, 9; О. Минић, *Београд и његова архитектура између два рата*, ГМГБ I, Београд 1954, 184; Б. Несторовић, *Постакадемизам у архитектури Београда (1919-1941)*, ГГБ XX, Београд 1973, 340
- 3] Б. Којић, *Архитектура између два рата у „Историја Београда 3“*, Београд 1974, 185; С. Тошева, нав. дело, 9
- 4] А. Кадијевић, *Један век тражења националног стила у српској архитектури*, Београд 1997, 113
- 5] А. Кадијевић, *Један век тражења...*, 113; Исти, *Естетика архитектуре академизма*, Београд 2005, 367-368; О. Минић, *Развој Београда и његова архитектура између два рата*, ГМГБ I, Београд 1954, 186
- 6] А. Кадијевић, *Један век тражења...*, 203; З. Маневић, *Новија српска архитектура у „Српска архитектура 1900-1970“*, Београд 1972, 21
- 7] Мада се не сме занемарити његов заједнички пројекат са супругом Даницом за ентеријер хотела „Москва“ реализован 1938. године. С. Тошева, нав. дело, 145-165
- 8] ИАБ Ф XXVI – 4 – 1929
- 9] Овакав, по речима самог архитекте Којића „дводимензионалан“ третман фасада, превазишао је на грађевинама модерног стила, посвећујући подједнаку пажњу обради све четири фасаде. С. Тошева, нав. дело, 144-145
- 10] ИАБ Ф XXVI – 4 – 1929; По правилу техничко-оперативне просторије налазе се у сутерену, односно подруму хотела.
- 11] ИАБ Ф XXVI – 4 – 1929
- 12] С. Тошева, нав. дело, 145-148
- 13] ИАБ, нав. фасцикла
- 14] С. Тошева, нав. дело, 145
- 15] ИАБ, нав. фасцикла
- 16] Државна хипотекарна банка није одобрила кредит господину Нинковићу због чега је изградња прекинута на извесно време. Сопственик је 1930. године поднео захтев да се одобри коришћење делимично подигнутог објекта опремљеног приземљем и једним спратом. Како му овај захтев није одобрен, градња је настављена, али уз значајно смањење трошкова. ИАБ Ф XXVI – 4 – 1929
- 17] А. Кадијевић, *Момир Коруновић*, Београд 1996, 63-65
- 18] 1937. године уз десну фасаду хотела „Пошта“ дозидана је модернистички конципирна кућа Јосифа Симона, а у рату оштећену Пошту 2 архитекта Павле Крат неадекватно је реконструисао 1947. године уклањајући са ње сва обележја Коруновићевог ауторства. Везано за изградњу куће Јосифа Симона консултовати у ИАБ фасциклу број XXII – 1 – 1936

HOTEL „POŠTA”

The architect Branislav Kojic started his career in Belgrade at the beginning of the third decade of the 20th century. Belgrade, as a capital city of newly established Kingdom SHS, in the period between the two Wars, got completely new significance which led to the intensive development of the construction activity. In the period between the two Wars three leading styles – academism, national style and modernism fought a constant battle. Academism was the official architectural style supported by state institutions and individuals, as well. Only representatives of national style remained firm and consistent in unacceptance of new ideas, with the exception of Branislav Kojic, representative of a special type of national style based on elements of folk architecture. He did not just accept the postulates of modernism, but also became one of their strongest defenders, being with another three of his colleges at the head of the GAMP.

Style changes which marked the Belgrade architecture in the period between the two Wars were present in the work of the architect Branislav Kojic. By researching new aesthetic values he found inspiration in national architecture and academism, as well as in modernist principles of architectural forms. Although his rich architectural opus includes buildings of the most different purpose, on the basis of previous researches, this was the first and sole time that he applied his architectural skill in the domain of the hotel architecture.

The hotel „Post office” was built on the property of the hotelier Djura Ninkovic in Strosmajerova street 3 (nowadays Slobodana Penezica Krcuna street). Mister Ninkovic bought the property with a ground floor house and restaurant from Natalija Smiljanic, widow of doctor M.Smiljanic in 1927. Having realized potential of the locality, the hotelier Ninkovic removed existing buildings from the property and in the period from May 1930 to December 1931, he built the hotel..

The building of the hotel „Post office” conditioned by the shape of the lot where it was built, got irregular, almost rectangular shape. This three-floor building with attic, got only one façade, although originally it stood freely and could be seen from each side. This façade treatment is one of the characteristics of Kojic’s architectural expression. Namely, during construction of the objects in the style of academism (except pavilion ‘Cvijeta Zuzoric’) in accordance with usual academic methods of creation, he formed only street façade.

LIST OF ILLUSTRATIONS:

Fig.1. Hotel “Pošta”- actual appearance

Fig.2. Hotel “Pošta”- façade design

Fig.3. Hotel “Pošta”- ground floor base